

CARTEA I

Capitolul I¹

(1) De vreme ce observăm că oricare cetate² este un fel de
comunitate³ și că orice comunitate este constituită în vederea unui bine
(căci toți oamenii fac toate lucrurile în căutarea a ceea ce li se pare a fi un
bine), este limpede că toate comunitățile urmăresc un bine; acest lucru îl
face, cu precădere aceea între toate și verznă și care le cuprinde pe toate
celelalte, raționând totodată binele superior între toate. Aceasta este
așa-numita cetate sau comunitatea civică.

(2) Toți câți socotesc⁴ ca un om politic⁵, o căpetenie regală, mai-marele
unei gospodării și cel cu autoritate de stăpân sunt unul și același nu au
dreptate: căci ei consideră ca fiecare dintre aceștia se deosebește prin
mult și puțin, iar nu prin specie: de pildă, deasupra puținor oameni ar fi
un stăpân, deasupra mai multora, un gospodar, deasupra și mai multora,
un om politic sau o căpetenie regală, ca și cum o gospodărie mare nu
s-ar deosebi cu nimic⁶ de o cetate mică. Cât despre omul politic și
căpetenia regală, când cineva deține personal autoritatea, ar fi o căpetenie
regală, iar când cineva, conform preceptelor unei astfel de științe⁷, este
pe rând conducător și condus, ar fi un om politic. Dar acestea nu sunt
adevărate. (3) Afirmarea se va clarifica pentru cei care examinează după
metoda unitată⁸. Căci, așa cum în celelalte domenii este necesară divizarea
unui compus până în elementele lui necompuse (acestea fiind
componentele minime ale întregului), tot astfel, examinând elementele
din care se alăturiește cetatea, vom avea o privire mai corectă asupra
conducătorilor în discuție, observând atât prin ce se deosebesc între ei,

112 a

5

10

15

20

cât și dacă este posibilă desprinderea a ceva propriu unei arte.¹⁰ Inferior la fiecare dintre cei despre care am vorbit.

Capitolul II

- 25 (1) Dacă, deci, s-ar privi situațiile evoluând natural de la început¹¹,
ca și în celelalte domenii, și în acestea s-ar putea ajunge astfel la reflecția
cea mai exactă, (2) Cu necesitate¹², aşadar, mai întâi trebuie unuți în
perechi cei care nu pot exista unii fără ceilalți, precum partea femeiască
și partea bărbătească, în vederea reproducerii (iar aceasta nu din alegere
10 deliberată¹³, ci, ca și la celelalte viețuitoare și plante, din tendința naturală
de a lăsa în urmă un alt individ asemenea sieși); apoi cel ce este conducător
prin natură¹⁴ și cel ce este condus, în remeiul conservării. Căci cel ce
este capabil de previziune, datorită inteligenței, este conducător prin
natură și stăpânitor prin natură, pe când cel ce este capabil, datorită
corpului, să îndeplinească lucrurile respective este condus și, prin natură,
selav. De aceea, pentru stăpân și selav este avantajos unul și același
1252 b lucru. (3) Așadar, partea femeiască și cel ce este selav se disting prin
natură (căci natura nu creează nimic în felul făurătorii cupitalui delfic¹⁵,
adică din săracie, ci nu hieru pentru un singur lucru. Astfel, fiecare dintre
instrumente și-ar putea îndeplini în chip desăvârșit menirea dacă slujește
5 nu pentru mai multe lucrări, ci pentru una singură). (4) Dar la barhari
partea femeiască și cel ce este selav au același rang. Precina este că la
barbari¹⁶ nu există ființe conducătoare prin natură, ci în ei comununea
se formează între o selava și un selav. De aceea, poezii spun „cuvenit e
ca elini pe barhari să-i stăpânească¹⁷”, socotind că totuși sunt prin natură
ce e barbar și ce e selav.
- 10 (5) Așadar, din aceste două comunități¹⁸ la naștere întâi gospodăria.
Și drept a vorbit Hesiod compunând versul „casă-născute de toate, soție,
și vită ce ară¹⁹”. Căci pentru cei săraci boii ține loc de slujitor.
- Așadar, comunitatea constituită în mod natural pentru viața de fiecare
zi este casa, ai cărei membri sunt numiți convivi de către Charondas și
comeseri de către Epitrueniile Cretanul²⁰. Iar prima comunitate formată
15 din mai multe gospodării, constituită pentru nevoi care nu sunt zilnice,
este satul. (6) Și mai cu seamă, în mod natural, satul pare a fi o colonie²¹
a gospodăriei, colonie ai cărei membri sunt numiți, de către unii, frați de
lapte, copii și copii ai copiilor²². Cetățile erau la început conduse de regi
20 reamurile²³ sunt încă și astăzi – tocmai pentru că ele s-au încheagat

din supuși ai unor regi. Căci orice gospodărie este condusă în chip regal de către cel mai vârstnic, prin urmare sunt conduse astfel și extinderile ei de felul coloniilor, datorită înrudirii. (7) Este ceea ce spune Homer: „porunci fiecare / Dăd la copii și neveste”¹⁷. Căci oamenii erau risipiți și așa locuiau în vechime. Din această pricină toți susțin că și zeii au regii lor: pentru ea ei înșiși sunt, una, chiar și astăzi conduși de regi, alții erau în vechime; iar oamenii, după cum asemuiesc chipurile zeilor cu sine, fac astfel și cu viețile acestora”¹⁸. 25

(8) Comunitatea completă formată din mai multe sate este cetatea, atingând deja, ca să spunem așa, pragul totalității suficienței din sine”¹⁹, formată, așadar, pentru trai”²⁰, existând însă pentru bunăstare. De aceea, nicidecum cetatea există prin natură”²¹, o dată ce așa există și primele comunități. Ea este finalitatea lor, iar natura este o finalitate: căci despre calitatea pe care fiecare lucru o are după încheierea formării lui afirmăm că este natura lucrului respectiv – de exemplu, a omului, a calului, a gospodăriei. (9) Mai mult, rostul și finalitatea reprezintă binele suprem. Iar suficiența de sine este și finalitate, și binele suprem. 125 a

Din acestea este deci evident că o cetate face parte dintre cele conforme naturii și că omul este prin natură o ființă a cetății”²², iar cel fără de cetate este, din natură și nu din întâmplare, fie josnic, fie mai presus de om: ca și cel poreclit de Homer: „Fără de team, fără de lege și fără de vatră”²³. (10) Cel prin natură astfel este totușară împătimit de război, fiind cumva, ca o piesă izolată, la jocul de figură”²⁴. De ce omul este o ființă a cetății, mai mult decât orice albină și decât orice animal de toamnă, e limpede. 5

Natura nu crează nimic în zadar”²⁵, afirmăm noi, iar dintre viețuitoare numai omul are vorbire”²⁶. (11) Glasul este, desigur, semnul durerii și al plăcerii, de aceea se întâlnește și fa celelalte viețuitoare, însă atunci lor a mers doar până la nivelul de a avea percepția și semnalarea reciprocă a ceea ce e dureros și plăcut. În schimb, vorbirea există pentru a exprima folositorul și dăunătorul, prin urmare și ceea ce e drept și ceea ce e nedrept. (12) Într-adevăr, propriu oamenilor, în comparație cu celelalte viețuitoare, este că numai omul are percepția binelui, a răului, a dreptului, a nedreptului și a celorlalte asemenea. Dejineria comună a acestor lucruri creează gospodăria și cetatea”²⁷. 15

Ca urmare, prin natură cetatea este ceva anterior gospodăriei și lucrurilor dintre noi, (13) căci în mod necesar întregul este anterior”²⁸ părții. Căci dacă se suprimă întregul”²⁹ nu va mai fi nici picior, nici mâină, decât cu numele, ca și cum s-ar vorbi despre o mână de piatră; căci una ca aceasta va fi deslușată. Toate se definesc prin funcția și puterea lor: în 20

consecință, când nu mai sunt în felul respectiv, nu mai este de spus că
 25 sunt aceleași, ci doar că poartă același nume. (14) Așadar, cetatea există
 prin natură, și este totodată ceva anterior individului³¹, lucru împede. O
 dată ce faceare, izolat fiind, nu este de sine stătător, va fi față de înreg în
 aceeași stare ca și celelalte părți; cel care, datorită suficienței de sine,
 este incapabil ori fara nici o nevoie de traș comunitar, nu este nicidecum
 parte a cetății, așa că este ori o ființă, ori un zeu.

30 (15) Un răz, natura, așadar, există în toți mholdul spre o astfel de
 comunitate, iar primul care a constituit-o a fost autor al unor bunuri
 mărețe³². Căci înlocuiri eului, ca element desăvârșit, omul este cea mai
 bună dintre ființe, tot astfel, ca clemenț izolat de lege și dreptate, el este
 și cea mai josnică³³ dintre toate. (16) Nedreptatea cea mai greu de îndurat
 este aceea care poartă arme. Pe de altă parte, omul este înzestrat natural
 35 cu amre³⁴ în slujba înțelepciunii practice și a virtuții, dar de ele se poate
 foarte bine folosi și pentru contrariile acestora. De aceea, fără virtute, el
 este făptura cea mai nelegitimă și mai rălativă și cea mai josnică atât în
 desfrânari, cât și în lăcomie. În schimb, spiritul de dreptate³⁵ este ceva
 propriu cetății³⁶; dreptatea este rânduiala comunității civice, dreptatea
 fiind discernerea a ceea ce este drept.

Capitolul III

1331 b (1) De vreme ce e evident din ce componente este constituită cetatea,
 este necesar a vorbi mai întâi despre gospodarire (*oikonomia*)³⁷, fiindcă
 oricare cetate se compune din gospodăria, iar părțile gospodăriei corespund
 celor din care se află constituită la rândul ei gospodăria. O gospodărie
 5 completă se alcătuiește din sclavi și oameni liberi³⁸. Iar de vreme ce fiecare
 lucru se cuvine cercetat în primul rând în vintățile lui sine, iar primele și
 menționalele părți ale gospodăriei sunt stăpânul și sclavul, soțul și soția, tatăl
 și copiii, s-ar cuveni făcută o examinare cu privire la cele trei relații - ca
 este fiecare și în ce fel trebuie să fie. (2) Ele sunt legătura de stăpân, cea de
 10 soț icaci a femeii față de bărbat este fără nume³⁹ și în al treilea rând cea
 privitoare la descendență; căci nici această legătură nu este numită cu o
 denumire proprie. (3) Fie aceste trei relații pe care le-am menționat. Mai
 există o anumită parte care tinora le pare a fi gospodăria însăși, iar altora,
 partea principală a acesteia form se prezintă situația, este de reflectat: mă
 refer la așa-numita artă a înavușiri (hrematistria).

Să vorbim întâi despre stăpân și sclav, ca să vedem cele ce țin de raporturile necesare și ca să vedem dacă în domeniul cunștințelor privitoare la această artă putem să ajungem la ceva mai bun decât cele admise acum¹⁶. (4) Astfel, unora stăpânirea le pare a fi o știință, iar gospodărirea, stăpânirea, conducerea poltică și cea regală le par a fi una și aceeași, după cum am spus la început¹⁷. Altorii a stăpâni sclavi le pare contra naturii – căci prin lege este unul sclav iar altul liber, ei nedensubindu-se cu nimic prin natură; toamni de aceea, așa ceva nici nu este drept; căci este șaravolnic¹⁸.

Capitolul IV

(1) Deci, proprietatea în ansamblu este o parte a gospodăriei, iar arte dobândirii de bunuri este o parte a gospodăriei (căci fără cele necesare nu este posibil nici a trăi, nici a trăi bine); totodată, după cum pentru anumite meșteșuguri se consideră că este necesar să fie la dispoziție instrumentele potrivite, dacă lucrul are a fi dus la bun sfârșit, la fel stau lucrurile și în cele gospodărești; (2) în același timp, dinne instrumente, unele sunt se însuflețite, iar altele însuflețite – de pildă, pentru cârmaci, cârma este un instrument neînsuflețit, dar ajutorul de cârmaci este un instrument însuflețit (căci pentru meșteșuguri, slujitorul se încadrează în specia instrumentelor); tot astfel și proprietatea este un instrument pentru trai, proprietatea în ansamblu este mulțimea instrumentelor, sclavul este un fel de proprietate însuflețită și orice slujitor este ca un instrument depășind instrumentele. (3) Căci dacă fiecare dintre instrumente ar putea îndeplini, din perucă sau din presimțire, funcția proprie, dacă suveicile ar țese singure și plectele ar cânta la cithară, așa cum se spune că făceau lucrările lui Dodal¹⁹ sau trepidolele lui Hephaistos, de care poetul spune că intrau „la divanul zeișei de la sine”²⁰, atunci nu ar mai avea deloc nevoie nici meșterii de lucrători, și nici stăpânii, de sclavi. (4) Așadar, instrumentele menționate sunt instrumente productive, dar proprietatea este un instrument de acțiune²¹. Într-adevăr, de pe urma suveicilor rezultă ceva distinct de înțelegerea ei, în timp ce de pe urma veșmântului și patului, numai înțelegerea. Mai mult, de vreme ce producția și zețușea se desosebesc ca specie și au, amândouă, nevoie de instrumente, cu necesitate și instrumentele respective precină aceeași dănschire. (5) Viața este acțiune, nu producție. De aceea și sclavul este slujitor în cele privitoare la acțiune. Se vorbește despre o proprietate întocmă ca despre o componentă, căci componenta nu numai că este componentă altui lucru, ci și aparține

în întregime altui lucru; la fel și proprietatea. De aceea stăpânul este doar stăpân al sclavului și nu îi aparține lui, dar sclavul nu numai că este sclavul stăpânului, ci îi și aparține lui în întregime.

- (6) Care este, așadar, natura sclavului și care îi este capacitatea e
 15 împede din acestea. Cine prin natură nu își aparține singur, ci altuia, deși este om, acela este, prin natură, sclav; și este omul altcuiva cel care, deși este om, e o proprietate; iar proprietatea este un instrument de acțiune și totodată un instrument separabil.

Capitolul V

- (1) Dacă cineva este sau nu prin natură astfel și dacă este sau nu
 mai bine și drept pentru cineva să fie în sclavie, ori dacă, dimpotrivă,
 orice sclavie este contra naturii sunt lucruri de examinat în cele ce
 20 urmează. Nu este greu a reflecta la acestea prin rațiune și a le înțelege
 temeinic din fapte. (2) Astfel, a conduce și a fi condus fac parte nu
 numai dintre cele necesare, ci și dintre cele utile. Și, încă de la naștere,
 anumite elemente sunt diferențiate, unele spre a fi conduse, altele spre
 a conduce. Există multe specii atât de elemente conducătoare, cât și de
 25 elemente conduse, și este întotdeauna mai buna conducerea asupra unor
 elemente conduse mai bune²², de pildă cea asupra unui ora în comparație
 cu cea asupra unui animal, (3) căci lucrarea îndeplinită de acela mai
 bună este mai bună. Și, oriunde un element conduce, iar un alt element
 este condus, există o anumită lucrare a acestora împreună. Căci
 30 elementul conducător și cel condus se manifestă în absolut toate lucrurile
 care sunt constituite²³ din mai multe și devin o entitate comună,
 indiferent dacă provin din unitați continue sau dispartate. (4) Acest lucru,
 în temeiul întregii naturi, le este inerent celor însuflețite; ba chiar în
 cazul celor lipsite de viață există o anumită conducere, ca de exemplu
 într-o armonie. Dar acestea sînt puține de o examinare mai îndepărtată²⁴.
 35 Ființa vie, în primul rând, este constituită din suflet și corp, elemente
 dintre care unul este conducător prin natură, iar celălalt condus. (5)
 Ceea ce este prin natură trebuie examinat mai degrabă la ființele aflate
 într-o stare conformă naturii, și nu la cele degenerare; de aceea se și
 cuvine studiar omul cu o perfectă condiție și la corp și la suflet - în
 1254 b cazul căruia lucrul este împede. Căci asupra celor decăzuți sau care se
 află într-o stare decăzută s-ar părea că adesea timpul conduce sufletul
 din pricina stării degradate și contra naturii

(6) Este posibil deci, spunem noi, să se observe mai întâi într-o funჯă atât conducerea de stăpân, cât și cea de om politic, deoarece sufletul conduce corpul nu o conducere de stăpân, iar intelectul – pomarea, cu una de om politic și de rege. În acestea este evident că faptul de a fi condus de către suflet, respectiv de către intelect și de către componenta rațională, este conform naturii și folositor corpului, respectiv componentei afective, pe când starea de egalitate sau raportul invers sunt dăunătoare tuturor. (7) Și tot așa, privitor la om și celelalte viețuitoare se întâmplă la fel: căci animalele domestice au o natură mai bună decât animalele sălbatice și este mai bine pentru ele toate să fie conduse de către om, deoarece și găsesc astfel protecția. Apoi, raportul de la partea bărbătească la partea femeiască este prin natură de la superior la inferior și de la conducător la condus.

Aceeași situație este necesar să existe și la toți oamenii. (8) Astfel, toți cei care se disting de rest cât sufletul față de corp și cât omul față de animal (și sunt de această condiție toți cei a căror activitate este utilizarea propriului corp, lucru care este în același timp cel mai bun rezultat ce poate proveni de la ei) sunt, prin natură, sclavi, iar pentru ei este mai bine să fie conduși cu autoritatea corespunzătoare, o dată ce e la fel în cazurile menționate. (9) Căci e sclav prin natura cel care poate aparține altcuiva (de aceea și este al altcuiva) și care este partaj la rațiune atât cât să o perceapă, fără să o aibă. Celelalte viețuitoare nu au putința percepției rațiunii, ei se sapun unor stări²⁹. De altfel, utilitatea lor se deosebește puțin, ca și din ambele părți, adică atât de la sclavi, cât și de la animalele domestice, datorită corpului lor rezultă un profit legat de cele necesare. (10) Așadar, natura tinde să creeze și corpuri diferite pentru oameni liberi și sclavi³⁰, pe acestea din urmă puternice, spre întrebuințarea în necesități de bază, iar pe primele – drepte, de răzîmbușat pentru astfel de munci, însă de întrebuințat pentru viața politică (aceasta împărțită și ea în vremuri ale războiului și ale păcii) dau se întâmplă adesea și contrariul, adică unii au doar corpuri de oameni liberi, iar alții, doar suflete. Cu adevărat, un lucru este evident: că dacă oamenii liberi s-ar naște diferiți numai în ceea ce privește corpul lor atât cât staturile zeilor, toți ar recunoaște că restul merită să fie în sclavia celor dintâi. (11) Iar dacă faptul este adevărat pentru corp, este cu mult mai drept să se facă această distincție în privința sufletului, însă frumusețea sufletului nu este la fel de ușor de văzut precum cea a corpului. Ca, așadar, prin natură unii sunt liberi, iar alții sclavi – este evident: pentru aceștia din urmă este și avantajos a fi în sclavie, și este și drept.

Capitolul VI

(1) Că susținătorii contrariului au întruchipat dreptate nu este greu de văzut. Căci condiție de sclav și sclav au două sensuri: într-adevăr, există și un anumit tip de sclav și de înrobii în temeiul legii⁵⁷, legea fiind aici un fel de înțelegere, în virtutea căreia se afirmă că prăzile de război aparțin învingătorilor. (2) Căci este ca acestei norme de drept, ca și unui orator⁵⁸, mulți dintre cei care se ocupă cu legea îi aduc acuzația de ilegalitate, pe motiv că este intolerabilă situația în care cel ce este constrâns va deveni sclav și condus în raport cu cel ce poate să constrângă și este mai presus de putere. Și dintre cei care cercetează în chip filosofic⁵⁹, unii susțin această opinie, alții pe cealaltă. (3) Cauza acestei divergențe, și care totuși face argumentele să se apropie, este că, într-un fel, virtutea susținută de resurse are întotdeauna, în mod special, capacitatea de a suzuga, iar partea dominantă are menin preeminența într-un anumit bun; astfel încât se crede că violența nu este fără vătăre, iar dispute se limitează la chestiunea de drept⁶⁰. (4) De aceea, unii cred că dreptul este buna învoire, alții – că acest lucru ca atare, și anume faptul de a conduce acela mai puțin rău, este drept. De altfel, dacă argumentările stau totuși față în față, argumentele celelalte⁶¹, cu formă cărora elementul superior ca virtute nu trebuie să conducă și să stăpânească, nu au nimic edificator sau convergător.

(5) Alții, uderând, socotesc ei, în mod absolut: la un principiu de drept – căci legea e o surse de drept – admit ca dreaptă sclavia din război. Însă totodată nu o susțin, căci este posibil ca pricina războaielor să nu fie dreaptă, iar despre acela care nu merită să fie în sclavie, cu nici un chip nu ar putea afirma cineva că este sclav. În caz contrar, se va ajunge ca acela recunoscute drept foarte nobili să fie sclavi și urmași ai unor sclavi dacă s-au întâmplat să fie vânduți după capturare. (6) Ca atare, ei nu vor să-i numească sclavi pe aceștia, ci pe barbari. Astfel, când folosește această denumire, nu cercetează nimic altceva decât pe cel ce este sclav prin natură, despre care noi am vorbit de la început; căci se afirmă, ca necesitate, că unii sunt sclavi per totdeauna, iar alții răscăieri⁶². La fel și în cazul nobleții: căci ei se consideră nobili nu numai la ei, ci pretutundea, pe când pe barbari îi consideră nobili doar acolo la aceștia, subzicând că există un element nobil și liber în mod absolut, iar altul nu în mod absolut, după cum spune și Eleria lui Thondectes: „Văstare fiind din două rădăcini zeiești, / Sa mă numească cuabă cine-ar cerea?”⁶³

(8) Când spun această, că nu fac deosebirea între ceea ce e sclav și ceea ce e liber, între cei de neam ales și cei de neam urzil, prin nimic

altceva decât prin virtute și vicia. Căci pretind că, după cum dintr-un ou 1255 e
 se naște un om și din animale se naște un animal, tot astfel din cei buni
 se naște unul bun. Dar natura adesea vrea să facă acest lucru, fără a
 putea totuși. (9) Că, așadar, dispune are o mareare rațiune și că nu există
 n delimitare între sclavi prin natură și oameni liberi este limpede; este la
 fel de limpede că în cazul unora o astfel de distincție există, fiind avantajos
 pentru o ființă, să fie în sclavie, iar pentru alta, să stăpânească, – lucrul
 fiind totodată drept – și ca trebuie ca o ființă să fie cel condus, iar alta să
 conducă, exercitând o conducere conformă cu menirea ei naturală de a
 conduce, prin urmare să și stăpânească. (10) Pe de altă parte, situația în
 care conducerea este rea e dezavantajoasă pentru amândoi: căci unul și 16
 același lucru este avantajos pentru parte și pentru întreg, pentru corp și
 pentru suflet, iar sclavul este o parte a stăpânului, ca o parte însoțită,
 dar separată, a corpului acestuia. De aceea există un avantaj¹¹, precum și
 o concordie în raporturile reciproce dintre sclav și stăpân atunci când ei
 și-au meritat prin natură condiția respectivă. Dar pentru cei ce nu sunt în
 felul acesta, ei sunt sub puterea legii și silii, se întâmplă contrariul. 15

Capitolul VII

(1) Lucru evident și din acestea, conducerea stăpânului și cea de om
 politic nu sunt totuna și nu toate conduitele sunt identice între ele, cum
 susțin unii¹²: cea de-a doua este asupra oamenilor liberi prin natură, prima
 asupra sclavilor; cea gospodărească este o monarhie (căci orice casă
 este condusă monarhic), iar cea politică este o conducere asupra unor 20
 oameni liberi și egali. (2) Așadar, stăpânul nu este numit astfel în temeiul
 unei științe, ci prin faptul de a fi astfel; la fel și sclavul, și omul liber. Dar
 o știință ar fi, și a stăpânirii, și a sclaviei, una a sclaviei fiind altăuna
 aceeași prelată de către cel din Siracuză: acolo unul, luând o simbră, în 25
 învăța pe tinerii sclavi slujirile obișnuite. (3) Ar mai fi, de asemenea,
 deprinderea altor lucruri de felul acesta, ca arta culinară și celelalte genuri
 de slujire de felul acesta, căci există diferite munci, fie mai onorabile, fie
 mai necesare decât diferite altele, și, cum spune proverbul, „sunt fei și
 fel de sclavi și felurp stăpâni”¹³. 30

(4) Așadar, toate științele de acest fel sunt ale sclaviei. Știința
 stăpânirii este aceea de a folosi sclavii; căci calitatea de stăpân nu constă
 în a dobândi sclavi, ci în a se folosi de sclavi. Această știință este una

care nu are nimic măreț sau venerabil: ceea ce selavul trebuie să știe să
 35 lăză, acela trebuie să știe să poruncească. (5) De aceea, în cazul tuturor
 celor care au posibilitatea să nu se ostenească personal, această onoare o
 primește un supraveghetor, în timp ce ei se ocupă de politica sau de
 filosofie. Artă dobândirii de selavi – cea legală adică – este diferită de
 aceea a amărâului, fiind un fel de artă a războiului sau a vânătorii. Așadar,
 40 despre selav și stăpân fie tacute precizări în maniera aceasta.

Capitolul VIII

1256 a (1) Să facem un studiu, în general, asupra creșterii proprietății și asupra
 artei înăvușirii, în maniera următoare, o dată ce și selavul era o parte din
 ansamblul proprietății. Așadar, mai întâi s-ar putea pune întrebarea dacă
 5 arta înăvușirii¹⁰ este aceeași cu arta gospodăririi, e o parte a ei sau îi este
 subordonată, și, de în e subordonată, dacă este ca arta de a face suverci
 pentru arta țesuteriei sau ca arta în cătoriei pentru sculptură. Căci ele nu
 slujesc la fel, ci una furnizează instrumentele, iar cealaltă, materia. (2)
 Numesc materie substanță din care este confecționat un produs, ca
 10 lănceturile pentru țesător și bronzul pentru sculptor. Că, zădăric, arta
 gospodăririi nu este una și aceeași cu arta înăvușirii, e limpede: căci de
 cea de a doua ține furnizarea, iar de prima utilizarea. Care va fi arta ce va
 utiliza cele legate de gospodărie, în afara artei gospodăririi? Dar dacă
 arta înăvușirii este o parte a acestora sau alta ca specie, aceasta suscită
 15 controverse. (3) Căci dacă ține de cunoscătorul în arta înăvușirii să
 investigheze de unde vor proveni avușiiile și ansamblul proprietății, și
 dacă ansamblul proprietății cuprinde multe părți, iar bogăția – la fel, se
 ajunge să se pună mai întâi întrebarea: este arta agriculturii o parte a
 artei înăvușirii, sau altceva ca gen? La fel, în general, în cazul preocupării
 pentru hrană și pentru proprietatea legată de ea. (4) Există, desigur, multe
 20 tipuri de hrană, în consecință și multe feluri de viață, arăți la animale, cât
 și la oameni. Căci nu este cu putință a trai fără hrană, așa încât diferențele
 de hrană au făcut ca felurile de viață ale animalelor să difere. (5) Și
 astfel, dintre animalele salbatice, unele trăiesc în turme, altele, risipite,
 în ambele cazuri cum le este de folos pentru hrană, deoarece, dintre
 25 ele, unele sunt carnivore, altele teribivore, altele omnivore: așa încât natura
 le-a delimitat felurile de viață tocmai în vederea înlescirilor și alegerii
 acestor lucruri. Iar de vreme ce în mod natural nu același lucru place
 fiecăruia, ci tot altele, altora, și felurile de viață corupionă denașchiri de la